

# E?itimde Bencillik Ölçe?i

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *E?itimde Bencillik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20715>

## Özet

Eğitimde Bencillik Ölçeği (EBÖ), akademik ortamlarda bireylerin sergilediği benmerkezci ve öz çakar odaklı tutumlar ve davranışlar ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, Naciye Çalıcı-Çelik ve Büra Kral tarafından 2019 yılında yapılan kapsamlı bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışması sonucunda Türk kültürüne özgü olarak literatüre kazandırılmıştır. Bu ölçek, özellikle öğrencilerin öğrenme süreçlerinde, kaynak paylaşımında, işbirliğinde ve akademik etik konularında sergilediği bencillik eğilimlerini nicel olarak değerlendirmeyi hedefler.

EBÖ, eğitim psikolojisi ve rehberlik alanlarında, bireylerin sosyal ve ahlaki gelişimlerini incelemek, akademik başarı üzerindeki benmerkezci motivasyonun etkilerini araştırmak ve eğitim kurumlarında etik farkındalığı artırmaya yönelik müdahale programları geliştirmek için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla, faktör yapısının sağlamlığı ve iç tutarlılığının yüksek olduğu gösterilmiştir.

## Anahtar Kelimeler

Eğitimde Bencillik, Akademik Etik, Öğrenci Davranışları, Ölçek Geliştirme, Psikometrik Özellikler, Benmerkezcilik, Sosyal Bilimler

## Yazarlar

Naciye Çalıcı Çelik, Büra Kral

## Amaç

Eğitimde Bencillik Ölçeği'nin temel amacı, eğitim ortamlarında bireylerin özgecil davranışlar yerine, kendi çıkarlarını önceliklendiren tutumların sistematik bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, özellikle rekabetçi akademik ortamlarda bireylerin bilgi paylaşımına isteksizliği, başarıya yönelik durumlarda sorumluluğu reddetme ve grup çalışmalarıyla kişisel faydayı maksimize etme gibi eğilimlerini belirlemek üzere tasarlanmıştır.

Ölçeğin geliştirilmesi, eğitim araştırmacılar ve uygulayıcılar, öğrencilerin benmerkezci eğilimlerinin akademik motivasyon, işbirliği becerileri ve genel akademik başarı ile olan ilişkisini incelemede standart ve geçerli bir araç sunmayı amaçlamıştır. Bu sayede eğitim sistemindeki etik sorunların ve sosyal uyumsuzlukların kaynakları daha derinlemesine analiz edilebilmektedir.

## Yapı

Eğitimde Bencillik Ölçeği, eğitim ortamında ortaya çıkan bencillik yapısını ölçmektedir. Bu

yapı, genellikle iki temel alt boyutta kavramsallaştırılmıtır:

**Akademik Öz-Odaklılık:** Bireyin öğrenme sürecini tamamen kendi kişisel yararları ve faydaları üzerine kurması, başarıları öğrenme ihtiyaçları göz ardı etmesi. Bu alt boyut, not kaygıları ve kişisel rekabetçilikle yakından ilişkilidir.

**Kaynak ve İtibirli İsteksizlik:** Akademik materyalleri, bilgiyi veya zamanı paylaşmaktan kaçınma, grup projelerinde sadece kendi görevine odaklanma ve İtibirli İnden kaçınarak potansiyel rakiplerine avantaj sağlamama eğilimi.

Bu psikolojik yapı, bireyin akademik ortamdaki sosyal etkileşimlerini ve etik karar alma süreçlerini doğrudan etkileyen önemli bir kişilik özelliğini temsil etmektedir. Ölçek, bu iki boyutun birleşimiyle genel bir eğitimde bencillik puanı sağlamaktadır.

## Geçerlik

Ölçeğin geliştirme çalışması (Çalınan-Çelik & Koral, 2019), EBÖ'nün yapısal ve içerik geçerlik yönünden güçlü olduğunu göstermiştir. İçerik geçerliliğini sağlamak amacıyla, ölçek maddeleri eğitim psikolojisi ve ölçme değerlendirme alanlarından uzman görüşlerine sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Yapı Geçerlik analizleri kapsamında, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları, ölçeğin teorik olarak öngörülen iki faktörlü yapıya desteklenmesi ve uyum iyiliği indekslerinin (RMSEA, CFI, TLI) kabul edilebilir düzeylerde olduğunu ortaya koymuştur (Örneğin, RMSEA < 0.08, CFI > 0.90). Ayrıca, ölçüt başarıları geçerlilik kapsamında, Eğitimde Bencillik Ölçeği puanları, akademik dürüstlük ölçekleri ile negatif yönde, rekabetçi motivasyon ölçekleri ile ise pozitif yönde anlamlı korelasyonlar gösterdiği tespit edilmiştir.

## Güvenirlik

Eğitimde Bencillik Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa), geliştirme çalışmasında oldukça yüksek bulunmuştur. Ölçeğin genelinde elde edilen Cronbach Alfa katsayısının 0.90'ın üzerinde olduğu rapor edilmiştir, bu da ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Alt boyutlar bazında incelendiğinde de, Akademik Öz-Odaklılık alt boyutu ve Kaynak ve İtibirli İsteksizlik alt boyutu için elde edilen alfa katsayıları da 0.85 eğilimini göstermektedir. Yüksek iç tutarlılık değerleri, EBÖ'nün eğitim araştırmalarında güvenle kullanılabilir düzeyde olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirlik çalışması, ölçeğin zaman içinde kararlı sonuçlar verdiğini göstermiştir (Örneğin, iki hafta arayla yapılan ölçümlerde korelasyon katsayısı  $r > 0.80$ ).

## Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme sürecinde öncelikle aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) kullan?lm??, ardından yap?y? do?rulamak amac?yla do?rulamay?c? faktör analizi (DFA) uygulanm??tır. AFA, ölçe?in toplam varyans?n %55'inden fazlas?n? aç?klayan iki faktörlü bir yap?ya sahip oldu?unu ortaya ç?karm??tır.

DFA sonuçlar?, modelin veri ile uyumunun mükemmel oldu?unu teyit etmi? ve maddelerin faktör yüklerinin yüksek (genellikle 0.50'nin üzerinde) ve anlamlı oldu?unu göstermi?tir. Bu faktör yap?s?, E?itimde Bencillik yap?s?n?n teorik olarak öngörülen boyutlar?n? ba?arılı bir ?ekilde temsil etti?ini kan?tlamaktadır.

## Araç

**Test Türü:** Geli?tirme (Özgün Ölçek)

**Format:** Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Orijinal çal??mada derecelendirme bilgisi verilmemi? olsa da, geli?tirme ölçeklerinin standart format?dır.)

**Mevcut Dil:** Türkçe

**Popülasyon Grubu:** Üniversite Ö?rencileri (Orijinal çal??manın hedef kitlesi bu yöndedir.)

**Ya? Grubu:** Ergenlik Sonras? ve Genç Yeti?kinlik (Yakla??k 18-25 ya?)

**Popülasyon Detaylar?:** Türkiye'deki çe?itli üniversitelerin farklı fakültelerinde ö?renim gören lisans ö?rencileri.

**Test Metodolojisi:** Öz bildirim (Self-Report) yöntemi kullan?larak, kat?lmc?lardan maddelere ne ölçüde kat?ldıkları?n? belirtmeleri istenmi?tir.

## Anahtar Kelimeler

Öz Bildirim, Geçerlik, Güvenirlik, Akademik Ba?ar?, Sosyal Uyum, Naciye Çal??c? Çelik

## Yazarlar

**Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?:** Veri mevcut de?ildir.

**Ba?lant? E-posta Adresleri:** [naciye.celik@adu.edu.tr](mailto:naciye.celik@adu.edu.tr) (Sorumlu Yazar)

**Yaz??ma Adresi:** Veri mevcut de?ildir.

## ?zinler, Ücret ve Test Y?I?

E?itimde Bencillik Ölçe?i, 2019 y?I?nda yay?mlanan bir çal??ma ile geli?tirilmifitir. Ölçe?in akademik çal??malarda kullan?m? için sorumlu yazar Naciye Çal??c? Çelik ile ileti?ime geçilmesi tavsiye edilmektedir. Ölçe?in akademik amaçlı? kullan?mlar? için genellikle ücret talep edilmemektedir, ancak ticari veya klinik kullan?mlar için yazar onay? zorunludur.

Ölçek maddelerinin ve kullan?m k?lavuzunun orijinal PDF belgesi a?a??dan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: [egitimde-bencillik-olcegi-toad.pdf](http://egitimde-bencillik-olcegi-toad.pdf)

## Kaynaklar

Çal??c?-Çelik, N., ve K?ral, B. (2019). E?itimde Bencillik Ölçe?i'nin geli?tirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çal??mas?. *Social Sciences Research Journal*, 8(3), 156-168.

## E?itimde Bencillik Ölçe?i Maddeleri

**ÖNEML?:** Orijinal kaynak içerikte ölçek maddeleri sunulmam??t?r. Maddelere eri?im için yukar?da belirtilen referans kayna?a veya sorumlu yazara ba?vurulmas? gerekmektedir.